

”Tester kan öppna gränserna i Norden”

(publicerad på DN Insändare 2021-05-07)

Anders Björkman, professor i infektionssjukdomar vid Karolinska institutet, har i en debattartikel i Svenska Dagbladet (den 28 april 2021) pekat på behovet av att göra extra ansträngningar för att ”genast vända epidemin nedåt och reducera smittspridningen till ett minimum”. I artikeln saknas dock mer framåtsträvande ambitioner.

Det är okontroversiellt att lägre smittspridning är en förutsättning för att kontrollera pandemin. Det är ett mysterium att Folkhälsomyndigheten och regeringen inte gjort större ansträngningar för att uppnå detta, utan nöjt sig med frivillighet och vad som politiskt är minst störande.

Jag håller med Björkman om behovet av att intensifiera smittspårningen och öka vaccinationstakten. Då räcker det inte med patientledd kontaktspårning. Det krävs dessutom professionell spårning av både kontakter och smittkälla.

Den skulle kunna få effekt när infektionstalen gått ner till 10-20 per 100.000 i veckan – en nivå som smittspårning bedöms kunna klara av. Just nu (5.5) ligger de på 350 i Sverige och 92 i Danmark, 51 i Norge och 25 i Finland.

Även om minskad smittspridning i sig är en viktig målsättning skulle effekten bli större med ett samarbete med våra nordiska grannländer. Detta kräver dock att Sveriges smittskyddsläkare kan bygga upp effektiva smittspårningsgrupper.

Sådana system verkar redan finnas i våra grannländer, som hittills har lyckats kontrollera sina epidemier väl, vilket denna figur visar.

Att även Sverige snabbt förbättrar sådana kapaciteter är en förutsättning för att vi skulle kunna accepteras av våra grannländer som samarbetspartner. Hittills har Sverige troligen till stor del tvärtemot fungerat som smittkälla.

Alla våra nordiska grannländer hade relativt omfattande epidemier förra våren, vilket dock inte framgår av figuren eftersom testningen då var låg. Att döma av dödstalen var de dock betydligt mindre i våra grannländer än i Sverige.

Vi utför fortfarande cirka 8 gånger färre tester än Danmark, enligt Worldometer. Av dessa är fortfarande 11 procent positiva. Eftersom jämförelsevis få tester görs i Sverige missar vi ett stort antal smittade.

I alla nordiska länder minskade smittan i maj i fjol, utom i Sverige, som såsom sista land i OECD fick ner den först i slutet av juni. Våra grannländer nådde därefter en nivå på 3-12 fall per 100.000 nya fall per vecka i augusti. Vi nådde nivåer kring 20 i slutet av augusti och en lägstanivå på 9 fall i början av september.

Detta kunde ha varit ett utmärkt tillfälle för Sverige att försöka inleda samarbete med de andra nordiska länderna. Men den chansen försattes eftersom ledningen för de svenska kontrollinsatserna modellerat att Sverige inte skulle få någon större smittspridning under

hösten (<https://www.dn.se/nyheter/sverige/folkhalsomyndighetens-tre-scenarier-for-smittspridning-nasta-ar/>)

Orsaken var att vår immunitetsnivå skulle vara mycket högre än våra grannars och vi därmed skulle vara skyddade. Den allvarliga smittspridningen under december-januari visade att detta var en felbedömning.

Alla nordiska länder har nu haft en ökning av antalet fall sedan början av februari i år, men den har varit mycket högre i Sverige än i de andra länderna. Det verkar vara relaterat främst till den nya brittiska mutanten.

Det är ännu inte helt klart hur snart epidemin kommer att klinga av, även om antalet infektioner nu verkar ha börjat gå ned, om än i långsammare takt än i många andra länder. Att ha en gemensam nordisk plan med gemensamma mål och strategier skulle vara en stor fördel.

Det skulle kunna göra det möjligt att gradvis etablera en låginfikerad zon i norra Europa och öppna gränserna mellan länderna. Detta skulle, bortsett från tydliga mål och strategier, kräva ett tillförlitligt övervakningssystem och effektiva system för kontaktspårning.

Om de svenska systemen ska förbättras krävs ytterligare resurser, främst till övervakning av nya mutanter och bildande av effektiva smittspårningsteam av professionella kontaktsparare i varje region. Om sådana tillförs skulle det när epidemin klingar av vara möjligt att närma sig en gemensam nordisk plan med gemensamma mål.

Vi måste i så fall, för att få folks förtroende, ändra attityd och ärligt redovisa att vi tillsammans med Nederländerna och Turkiet, avseende antalet nya fall, har en av de allvarligaste situationerna i Europa och att det inte går att förvänta sig lättnader om vi inte är beredda att följa stränga restriktioner. Det finns ingen plats för populistiska utspel, utan det är öppna och tydliga data som gäller.

Vi måste vara beredda att göra uppoffringar för att kunna få ned fallen kraftigt redan nu i maj till skillnad från vad Folkhälsomyndigheten nu modellerat (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/scenarier--tre-smittspridningsscenarier-inom-regeringsuppdraget-plan-infor-eventuella-nya-utbrott-av-covid-19/>), så att alla länder med hjälp av ökad användning av snabbtester, stängda skolor, lägre smittöverföring under sommaren, mindre sociala kontakter och mer uteliv under sommarsemestern och förbättrad vaccinationstäckning kan nå lika låga siffror som förra året i september redan i mitten-slutet av juli. Andra länder såsom UK (se fig.) har visat att detta är möjligt (notera vidare Frankrikes och Turkiets halvering av antalet smittade per dag de senaste två veckorna)

Förutom ett förbättrat nordiskt samarbete skulle det också göra det möjligt att testa mer och upptäcka de pyrande smitthärdar som aldrig upptäcktes i slutet av förra sommaren och början av hösten, från vilka den andra vågen sannolikt utvecklades.

Behovet av detta understryks vidare av att den andra vågen aldrig gick lågt ned i januari -21, som lägst c:a 200 per 100.000 per vecka innan den byggdes på av den tredje vågen. En lägre smittnivå skulle vidare motverka en eventuell fjärde våg under kommande höst.

En högre ambition skulle också kräva att regeringen tar större hänsyn till smittspridningen och dess konsekvenser och mindre hänsyn till vad de tror behagar folkopinionen.

Sammanfattningsvis krävs en fyrfaldig strategi:

1. Hårdare tag för att minska smittspridningen – ärligare information till befolkningen, ökad testningen och ökad transparens i planer, utvärderingar och analyser.
2. Intensivare vaccinationsarbete med mer innovativa lösningar.
3. Ytterligare statliga resurser till smittskyddsläkarna.
4. Initiering av diskussion om samarbete i Nordiska rådet.

